

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
John Strelcky
THE WHY CAFÉ

Copyright © 2003, 2006, 2011 by John P. Strelcky
Translation Copyright © 2018 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-02346-6



Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

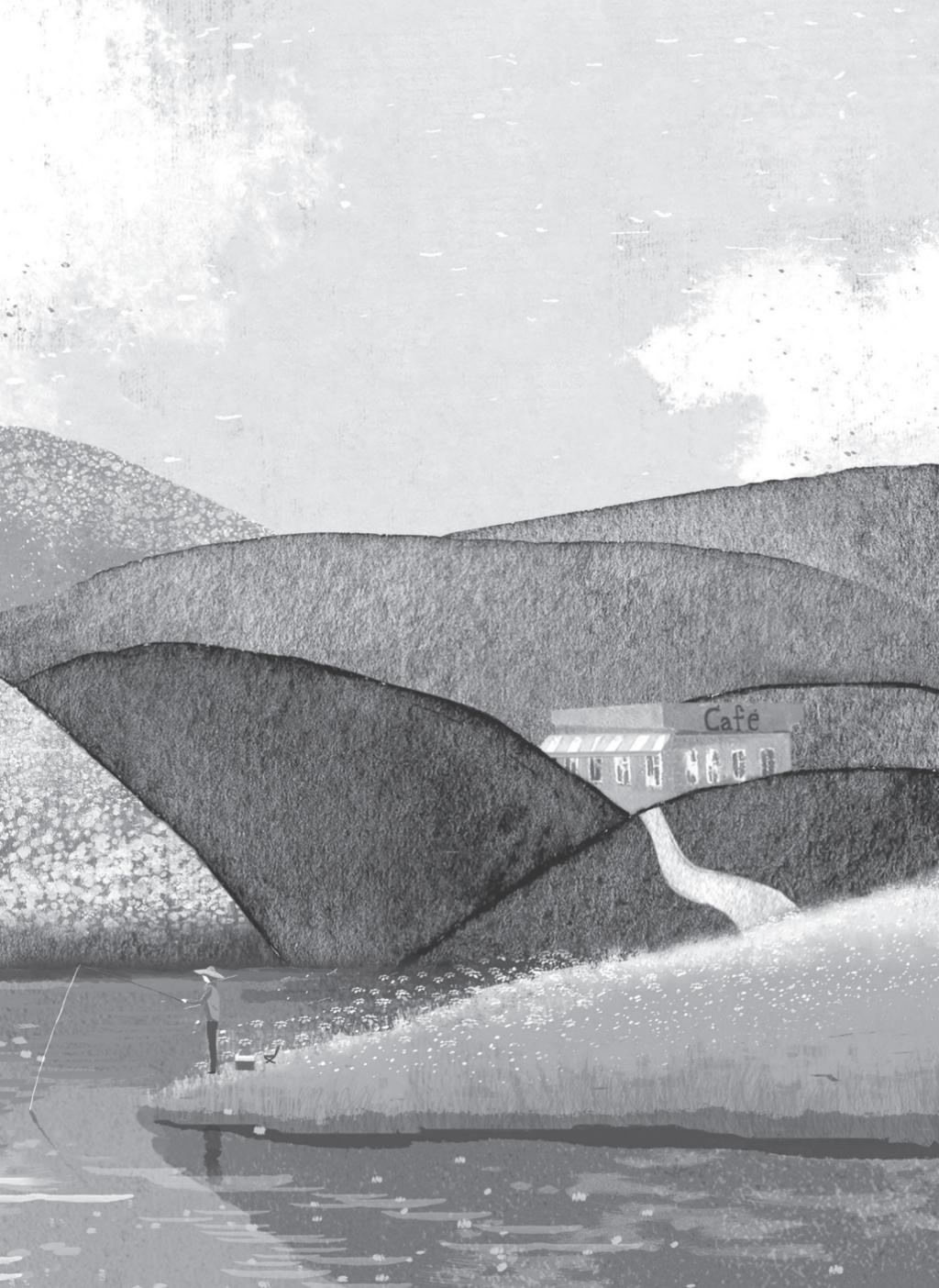
KAFIĆ NA KRAJU SVETA

DŽON
STRELECKI

Preveo Vladan Stojanović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2018.



Café

Za Zin, moju srodnu dušu u svemu što radim

Za Sofiju, zato što mi se zbog nje srce osmehuje

I za Kejsi, Majka i En



UVOD

Ponekad se nađete na novom mestu, s novim ljudima i naučite nove stvari, kad se tome najmanje nadate i kad vam je to verovatno najpotrebnije. Meni se to desilo jedne noći, na mračnom, samotnom drumu. Kad razmislim o tome, moja situacija je bila odraz mog tadašnjeg života. Bio sam izgubljen na drumu, kao i u životu – nisam znao kuda idem, niti zašto se krećem u ovom ili onom pravcu.

Uzeo sam nedelju dana odmora, da bih pobegao od svega što ima veze s posлом. Nisam radio ništa strašno, iako je moj posao imao obeshrabrujućih aspekata. Najteže mi je padalo pitanje koje sam gotovo svakodnevno sebi postavljao: da li život nudi nešto više od dvanaestosatnog dirinčenja u malom kvadratnom boksu? Glavni cilj pomenutog dirinčenja bio je unapređenje, koje bi mi donelo dvanaestosatno ili četrnaestosatno dirinčenje, ali u kancelariji.

Džon Strelecki

U srednjoj školi pripremao sam se za koledž. Na koledžu sam se pripremao za rad. Od prvog dana na poslu u velikoj kompaniji trudio sam se da napredujem hijerarhijskom lestvicom. Počeo sam da se pitam jesu li mi ljudi koje su mi pomogli da pođem ovim putem samo ponavljali ono što je njima neko ponavljaо u životu.

To nije bio tako loš savet, ali nije bio ni naročito ispunjavajući. Osećao sam da se iz petnih žila trudim da trampim život za novac. Ta trampa nije mi se činila naročito probitačnom. U takvom, zbrkanom stanju duha sam naišao na Kafić Zašto ste ovde.

Ljudi su mi, kad bih im ispričao ovu priču, govorili da je „mistična“ i da ima prizvuk „Zone sumraka“. Ovo poslednje odnosi se na staru televizijsku seriju, u kojoj bi se ljudi našli na mestu koje je na prvi pogled izgledalo normalno, ali nije uvek bilo. Ponekad bih se, samo nakratko, zapitao da li je moje iskustvo stvarno. U takvim trenucima otvorio bih fioku pisaćeg stola i pročitao natpis na meniju, Kejsinom poklonu. Podsećao me je na stvarnu prirodu tog iskustva.

Nikad nisam pokušao da se vratim i pronađem kafić. Neki mali deo mog bića voli da veruje kako, bez obzira na stvarnu prirodu onog što se te večeri desilo, kafić ne bi bio na tom mestu, čak i kad bih mogao da se vratim tamo gde

Kafić na kraju sveta

sam ga prvo bitno našao – da je jedini razlog zbog kog sam ga našao bio to što mi je u tom trenutku bilo neophodno da ga pronađem, da je postojao samo iz tog razloga.

Možda će jednog dana pokušati da se vratim. Ili će jedne noći nabasati na njega. Tada će uči i reći Kejsi, Majku i En, ako bude tamo, kako mi je pređašnja noć u tom kafiću promenila život. Kako su me pitanja koja su mi predstavili dovela do razmišljanja i otkrića koja su prevažilazila sve o čemu sam dotad maštalo.

Ko zna, možda će provesti tu noć razgovarajući s nekim ko se izgubio i dolutao do Kafića Zašto sam ovde.

Ili će možda samo napisati knjigu o mom iskustvu i tako doprineti onom što kafić predstavlja.



JEDAN

Mileo sam auto-putem brzinom u poređenju s kojom je hodanje nalikovalo vožnji u automobilskoj trci. Saobraćaj se, posle jednog sata zanemarljivog napredovanja, potpuno zaustavio. Potražio sam znakove inteligentnog života na radiju. Nije ih bilo.

Ljudi su počeli da napuštaju vozila posle dvadeset minuta stajanja u mestu. Nisu ništa postigli, izuzev što su u novonastaloj situaciji makar mogli da se požale nekom van svoga vozila, što je bila dobrodošla promena.

Vlasnik kombija ispred mene neumorno je ponavljaо da će mu rezervacija biti otkazana, ako ne stigne u hotel pre šest. Žena u kabrioletu levo od mene žalila se preko telefona nekom na nedelotvornost celokupnog drumskog sistema. Klinci iz bejzbol lige petlića, u kolima iza mene, dovodili su pratilju do ludila. Činilo mi se da čujem kako misli da je ovo poslednji put da se i za šta dobrovoljno

Džon Strelecki

prijavila. U suštini sam bio samo majušni delić beskrajne vrpce nezadovoljstva.

Policijska kola dovezla su se po travnatom ostrvu između asfaltnih traka, posle još dvadeset pet minuta totalnog zagušenja. Zaustavljalasu se na svakih stotinu metara, verovatno da bi policajci obavestili ljude o onom što se događa.

„Nadam se da imaju opremu za borbu protiv nereda“, pomislio sam, „njihovog dobra radi.“

S gorljivim nestrpljenjem čekali smo naš red. Policajka nam je, kad je stigla do našeg dela auto-puta, rekla da se cisterna s potencijalno otrovnim teretom prevrnula devet kilometara ispred nas. Auto-put je zatvoren. Objasnila je da se možemo vratiti i pokušati da pronađemo drugi put – koga zapravo nije bilo – ili čekati da se auto-put raščisti. To će potrajati najmanje sat.

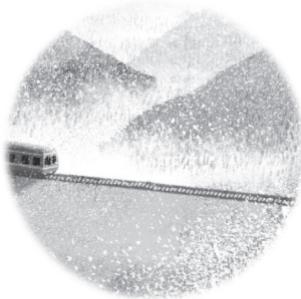
Gledao sam kako se policajka vozi ka sledećoj grupi neutešnih vozača. Strpljenje me je konačno izdalo kad je tip u kombiju ponovo izrazio svoju zabrinutost za sudbinu hotelske rezervacije.

„Ovakve stvari dešavaju se kad god se odlučim da neko vreme zbrišem s posla“, promrmljao sam sebi u bradu.

Objasnio sam novim prijateljima, s kojima sam se kao u detinjstvu zbljžio uglavnom na osnovu kriterijuma fizičke

Kafić na kraju sveta

blizine, da mi je prekipelo i da će krenuti drugim putem. Vlasnik kombija mi je, posle poslednjeg podsećanja na rok od šest uveče, oslobođio put. Pregazio sam travnato ostrvo i krenuo u novom pravcu.



DVA

Odštampao sam vozačku maršrutu s interneta, pre nego što sam krenuo na put. Taj potez tad mi se činio superinteligentnim. „Šta će mi mapa?“, pomislio sam. „Dovoljno je da sledim ove pregledne, jasne podatke.“

Mašio sam se telefona, pošto je odštampani materijal sad postao neupotrebljiv. Pokrenuo sam aplikaciju s mapama. Na ekranu je pisalo „Sistem je nepristupačan“. Mogao sam samo da čeznem za putnim atlasom, bez kog obično nisam kretao na put.

Bivao sam sve ozlojeđeniji dok sam se vozio ka jugu, znajući da bi trebalo da se vozim ka severu. Osam kilometara bez izlaza s auto-puta preraslo je u šesnaest, trideset dva i četrdeset kilometara.

„Kad najdem na izlaz, to više neće biti važno, pošto ne znam kako da stignem do mesta na koje želim da odem“,

Kafić na kraju sveta

glasno sam to rekao. To je bila još jedna potvrda sve jadnijeg stanja mog uma.

Izlaz se konačno pojavio, na četrdeset petom kilometru.

„Ovo prosto nije moguće“, pomislio sam posle napuštanja auto-puta. „Naišao sam na verovatno jedini izlaz s auto-puta na kome nema benzinske pumpe, restorana brze hrane ili bilo čega drugog.“ Pogledao sam levo. Nije bilo ničega. Pogled nadesno bio je jednako sadržajan.

„Pa“, rekao sam, „po svoj prilici je svejedno kojim putem ču krenuti.“

Skrenuo sam desno. Unutrašnji kompas govorio mi je da idem na zapad i da bi na sledećoj obećavajućoj raskrsnici trebalo da ponovo skrenem udesno. Posle toga ču makar ponovo voziti ka severu. Put je bio magistralan, s dve trake. Jedna me je vodila dalje od mesta s kog sam došao, dok me je druga vraćala nazad. Nisam bio siguran na kojoj bi trebalo da budem. Saobraćaj je bio oskudan, a tragovi civilizacije još oskudniji. Prolazio sam pored retkih kuća i porodičnih gazdinstava. Uglavnom sam se sâm vozio između šuma i livada.

Izgubio sam se sat kasnije. Jedina raskrsnica na pređenom putu bila je mala i obeležena znacima koji su jasno poručivali da sam u nevolji. Situacija nije nimalo obećavajuća kad šezdeset pet kilometara ne vidite nikoga, a put

Džon Strelecki

kojim se vozite ima ime koje počinje pridevom „stari“, kao Stari put 65.

Na sledećoj raskrsnici, nimalo upečatljivijoj od prethodnih, skrenuo sam udesno. To je bio očajnički potez. Nisam imao pojma gde sam, ali ču makar ići u pravom pravcu, što se kompsa tiče.

Bližilo se osam uveče. Sunce je tonulo na horizontu, u smiraj dana. Ozlojeđenost je sve jače kiptela u meni.

„Trebalo je da ostanem na auto-putu“, gnevno sam prozborio. „Ali bio sam previše uz nemiren zbog gubitka jednog sata. Odonda sam izgubio dva, i ne znam gde sam.“

Udario sam u krov kabine, kao da su kola kriva za nevolju u kojoj sam se našao, ili kao da će mi to pomoći.

Prešao sam šesnaest, a zatim još trideset dva kilometra, ne naišavši ni na šta. Spao sam na manje od pola rezervoara. Povratak više nije dolazio u obzir. Nisam mogao da se vratim na polazište sa ovoliko goriva, čak i ako bih mogao da ga nađem, da i ne govorimo da usput nisam naišao ni na jednu benzinsku pumpu.

Mogao sam samo da nastavim u istom pravcu, s nadom da ču pronaći neko mesto na kom ču moći da sipam benzin i nešto pojedem. Nivo ozlojeđenosti nastavio je da se kreće u suprotnom pravcu od pokazivača za gorivo.

Kafić na kraju sveta

Krenuo sam na put da bih se oslobođio napetosti. Kod kuće sam je imao napretek, zbog posla, računa i života uopšte. Ovde mi nije bila potrebna. Odmor sam zamislio kao priliku da se opustim i napunim baterije.

„Kako neobična fraza“, pomislio sam. „Napuniti baterije. Istroše se, napune se, istroše se, napune se... kako to može da predstavlja kretanje u pozitivnom pravcu?“

Sunce je potpuno nestalo iza krošnji. Sumrak je polako gutao seoski predeo. Ružičaste i narandžaste pruge na oblacima odražavale su poslednje ostatke dnevne svetlosti. Jedva da sam pogledao u nebo. Bio sam usredsređen na drum i sve goru situaciju u kojoj sam se našao. Nigde nije bilo ni žive duše.

Spustio sam pogled na merač goriva. „Manje od četvrtiny rezervoara“, glasno sam prozborio.

Poslednji put spavao sam u kolima pre mnogo godina, na povratku iz koledža. To nije bilo priyatno iskustvo. Takođe je, nažalost, bivao sve izvesniji.

„Moram da spavam“, pomislio sam, „da bih imao snage da potražim pomoć kad mi nestane goriva.“

*predlog za ilustraciju: ovo što sam obojila u tekstu, naravno bez boja, sunce iznad krošnji, brežuljci, automobila koji ide nekim seoskim drumom



TRI

Ugledao sam svetlost, baš kad je pokazivač goriva počeo da pada ispod crvene linije i slova E. Pre nekoliko kilometara skrenuo sam levo na raskrsnici, iznerviran glupom situacijom u kojoj sam se našao. Skrenuo sam, iako ništa nije ukazivalo na to da će mi se šanse da nekog sretnem povećati posle tog poteza. Ako ništa drugo, našao sam se na putu čije ime nije počinjalo sa „stari“. To je bio dovoljan razlog da skrenem.

„Očajnički potez izgleda se isplatio“, glasno sam prokomentarisao.

Približavao sam se svetlosti. Video sam da je to ulična svetiljka. Usamljena, bela svetiljka jarko je sijala *usred* puštosti.

„Samo da tamo bude nečeg“, ponavljao sam kao mantru, dok sam se vozio ka pet stotina metara udaljenom svetlu. I bilo je.

Kafić na kraju sveta

Stigao sam do svetiljke i skrenuo na pošljunčano parkiralište. Iznenadio sam se kad sam ugledao malu, belu, četvrtastu zgradu sa svetloplavim neonskim natpisom na krovu – Kafić Zašto ste ovde. Jednako sam se začudio kad sam ugledao tri automobila na parkiralištu. „Ne znam odakle su se dovezli, ali nisu došli iz mog pravca“, pomiclio sam, pošto sam vozio najmanje jedan sat a da nikoga nisam video. „To bi moglo biti dobro. Nadam se da znaju kako da se izbavim s ovog mesta kome ni ime ne znam.“

Izašao sam iz auta i nekoliko puta protegao ruke iznad glave, da bih se oslobođio ukočenosti. Krenuo sam ka ulazu. Nebo je bilo crno, izuzev krupnog polumeseca i hiljada zvezda. Mala zvona s unutrašnje strane vrata navjila su moj dolazak, kad sam ih otvorio.

Zapahnuo me je talas privlačnih mirisa. Pomogli su mi da shvatim koliko sam gladan. Nisam mogao da odredim njihovo poreklo, ali sam rešio da naručim tri porcije tajanstvenog jela.



ČETIRI

Kafić je izgledom i atmosferom podsećao na starinski dajner. Hromirane stolice s crvenom postavom behu poređane duž dugog, uskog, belog šanka. Ispod izloga je bio niz crvenih separea. Svaki sto krasila je staklena teglica sa šećerom, srebrnkasti bokalčić s nečim što je verovatno bilo mleko za kafu i slanik od istog materijala.

Stara kasa bila je na postolju pored vrata. Pored nje je bio drveni čiviluk. Opuštena atmosfera pozivala vas je da svratite i natenane porazgovarate s prijateljima. Nažalost, nisam poveo nijednog od njih.

Kelnerica je prekinula razgovor s parom u separeu. Osmehnula mi se i rekla: „Mesta nisu rezervisana, sedite gde god vam je drago.“

Potradio sam da potisnem ozlojeđenost nakupljenu u poslednja četiri časa, koja je još treperila u mojim grudima. Pokušao sam da uzvratim osmehom ljubaznoj kelnerici.